

det, jeg har taget et Par Rigsdagstidender med herop. Jeg rejste netop Spørgsmaalet, jeg havde saa langt fra glemte det. Ved Grundlovssagens Behandling den 5. December 1919 udtalte jeg følgende: „I Aarene fra 1912—15 rejste det ærede Medlem fra Ringkøbing (J. C. Christensen) Kravet om en Ændring i Kirkeparagrafferne. Det ærede Medlem vilde have de Bestemmelser ud, der gjorde det umuligt at komme til en Adskillelse af Stat og Kirke eller til en Selvstændiggørelse af Kirkens Stilling uden en Grundlovsendring. Den Gang var jeg ikke begejstret for disse Ændringer. Jeg troede da, at de vilde rejse unødvendige Vanskeligheder i det umaadelig besværlige Arbejde, som det var at faa den privilegerede Valgret afskaffet. Nu vil jeg derimod mene, at Tiden er kommet. Jeg antager, at det ærede Medlem stadig fastholder sit Ønske, og fra vor Side skal der da være den allerstørste Villighed til at forhandle om Ændringer, saaledes at man i Fremtiden vil kunne skride til en Kirkereform ogsaa af den Art, at man kan ophæve Folkekirken eller Statskirken uden en Grundlovsendring. Det er noget, der ligger i Luften herhjemme og i alle Lande. Fra meget ivrig kirkelig Side har man krævet Folkekirken eller dens Medlemmers fuldstændige Frihed, Fjernelse af enhver Afhængighed af Staten, altsaa Ophævelse af Statskirken. Vi er i høj Grad rede til at forhandle derom.“

Men Venstres Ordfører, den nuværende Forsvarsminister, gik stærkt derimod. Han sagde samme Dag: „Med Hensyn til Folkekirken Stilling har jeg for mit Vedkommende i den Tid, jeg var med til at arbejde for den Grundlov, som nu er gældende, holdt det Spørgsmaal udenfor, fordi jeg tror, det vil dele Befolkningen efter helt andre Linier end de almindelige politiske, og jeg mener ikke, at man paa een Gang bør have en politisk og en kirkeelig Strid, naar der er Tale om Ændringer i Grundloven.“ Jeg svarede derpaa og fastholdt mit Standpunkt: at jeg ønskede dette Spørgsmaal taget op ved den Lejlighed; men ikke fra Venstres Side, ikke fra en eneste Side fik jeg nogen Tilslutning, jeg blev tværtimod modsagt af Venstres gamle Grundlovsordfører, og ikke fra konservativ Side, heller ikke fra det ærede Medlem Hr. J. Oskar Andersens Side nævnte man Sagen. Har jeg tiet til det ærede Medlem i 1918 — og jeg har givet mine gode Grunde derfor —, saa tav han til mine Udtalelser i 1919. Paa det Punkt tager det ærede Medlem altsaa fuldkommen fejl.

Da vi efter Valget fra vor Side fremsatte et helt stort principielt socialistisk Grundlovsforslag, tog vi selvfølgelig Spørgsmaalet op, idet vi i dette Grundlovsforslag indførte en § 44, der lød saaledes: „De nærmere Regler om Kirkens Adskillelse fra Staten fastsættes ved Lov. Indtil en saadan Lov er gennemført, opretholdes den i Grundloven af 5. Juni 1915, § 3, indeholdte Bestemmelse om Folkekirken: Ingen Ordning af Folkekirken Forfatning kan ske uden ved Lov.“ Vi gjorde vort for at tillade en Udvikling i den ogsaa af os ønskede Retning, en frikirkelig Retning, uden en Grundlovsforandring i Overensstemmelse med, hvad Hr. J. C. Christensen havde foreslaaet i 1912—15, men hvad han opgav i Aaret 1919—20.

Jeg tror altsaa ikke, det ærede Medlem kan bebrejde mig noget som helst, men jeg kunde maaske med større Ret sige til den kirkelige Retning, som det ærede Medlem tilhører, eller som han i alt Fald tidt har samvirket med, at det forekommer mig, at denne Retning har brugt dette Spørgsmaal om Kirkens Adskillelse fra Staten til at stikke frem, naar det passede dem, har brugt det paa en vis Maade som en Trusel overfor Lovgivningen og Regeringen til at sige: Gør I ikke vor Villie, saa melder vi os ud, eller saa vil vi have en Frikirke. Men hvis man gennem et politisk Valg, en anden politisk Konstellation er blevet beroliget i saa Henseende, stikker man atter Spørgsmaalet om Kirkens Adskillelse fra Staten i Lommen. Jeg tror i alt Fald, jeg havde mere Ret til at gøre den Betragtning gældende, end det ærede Medlem havde til forleden at gøre sin Betragtning gældende.

Jeg omtalte i min første Tale udførligt de Betingelser med Hensyn til en Kirkeforfatning, som betegnede det ene Alternativ, som det ofte omtalte Udvalg angaaende Forholdet mellem Kirke og Stat havde opstillet; og det maa jeg sige, at efter det ærede Medlem Hr. J. Oskar Andersens Tale forleden betyder de foreliggende Lovforslags Gennemførelse, hvis der ellers er Konsekvens i det ærede Medlems Holdning, i alt væsentligt, at de Betingelser er gennemført, som det ærede Medlem opstiller i Betænkningen af 1916. Det er vel ikke den repræsentative Kirkeforfatning, som man vilde have, men det er hele Grundlaget derfor, det er saa meget, at faar vi dette gennemført, kommer det andet, som nu flere ærede Talere ogsaa fra Venstres Side har hævded, ganske af sig selv, det er den nødvendige Konsekvens deraf.